

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ خیر الانبیا حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ جنابت، حیض، نفاس، استحاضه و یائسگی

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: آرمان

تاریخ: ۱۴۰۰/۱/۱۸

لطفاً درباره‌ی جنابت و احکام باقی ماندن در جنابت بیشتر توضیح دهید. آیا خوردن و خوابیدن برای جنب جایز است؟ و اینکه آیا انسان می‌تواند دو بار نزدیک به هم، یعنی با فاصله‌ی زمانی اندک، جنب شود، اما یک بار و بعد از بار دوم غسل کند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۴۰۰/۱/۲۶

لطفاً به نکات زیر توجه کنید:

۱. جنابت حالتی است که با مجامعت یا خروج منی پدید می‌آید و تا زمان **غسل** یا **تیمم** به جای آن برای کسی که تیمم به جای آن برای او جایز است، ادامه دارد. منظور از مجامعت، نزدیکی کردن مرد با زن به گونه‌ای است که سر آلت تناسلی مرد در آلت تناسلی زن پنهان شود، اگرچه با خروج منی همراه نباشد و منظور از خروج منی، خروج مایعی خاص از آلت تناسلی مرد یا زن در اوج لذت جنسی است، اگرچه با مجامعت همراه نباشد. هر چند شماری از صحابه و فقیهان معتقد بوده‌اند که مجامعت بدون خروج منی سبب جنابت نمی‌شود؛ زیرا از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده است که فرمود: «**الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ**»؛ «آب برای آب است»، یعنی غسل برای خروج منی است، ولی حق آن است که مجامعت بدون خروج منی نیز سبب جنابت می‌شود؛ چراکه خداوند فرموده است: «**أَوْ لَا مَسْتَمُ السَّاءِ**»^۲؛ «یا با زنان مجامعت کردید» و این مطلق است و مقید

۱. جامع معمر بن راشد، ج ۱۰، ص ۳۸۲؛ أحادیث إسماعیل بن جعفر، ص ۴۷۰؛ المعرفة والتاریخ ليعقوب بن سفيان، ج ۱، ص ۲۸۰؛ مسند ابن الجعد، ص ۲۴۹؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۱، ص ۲۵۰؛ مسند أحمد، ج ۱۷، ص ۴۱۰، ج ۳۱، ص ۳۵۳، ج ۳۸، ص ۵۱۱؛ سنن الدارمي، ج ۱، ص ۵۸۸؛ صحيح مسلم، ج ۱، ص ۲۶۹؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۱۹۹؛ سنن أبي داود، ج ۱، ص ۵۶؛ سنن النسائي، ج ۱، ص ۱۱۵؛ صحيح ابن خزيمة، ج ۱، ص ۱۱۷؛ مسند أبي يعلى، ج ۲، ص ۴۳۲؛ حديث السراج، ج ۲، ص ۲۵۵؛ معرفة الصحابة لأبي نعيم الأصبهاني، ج ۳، ص ۵۰۷.
۲. النساء / ۴۳

به خروج منی نیست. از این رو، اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که بنا بر حدیث ثقلین، هیچ گاه از کتاب خداوند جدا نمی‌شوند، مجامعت را سبب جنابت دانسته‌اند، اگرچه با خروج منی همراه نباشد^۱. بنابراین، حدیث رسیده از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، یا در مقام حصر نیست، بلکه در مقام ذکر غالب است؛ با توجه به اینکه مجامعت غالباً با خروج منی همراه است، یا ناظر به احتلام است؛ چنانکه از ابن عباس روایت شده است: «إِنَّمَا قَالَ الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ فِي الْإِحْتِلَامِ»^۲؛ «اینکه فرموده آب برای آب است، درباره‌ی احتلام است»، یا حدیثی منسوخ است؛ چنانکه از ابی بن کعب روایت شده است: «أَنَّ الْفُتْيَا الَّتِي كَانُوا يَقُولُونَ الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ رُخْصَةً رَخَّصَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي أَوَّلِ الْإِسْلَامِ، ثُمَّ أَمَرَ بِالْغُسْلِ بَعْدَهَا»^۳؛ «فتوایی که می‌گفتند آب برای آب است، رخصتی بود که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در اوایل اسلام داده بود، ولی پس از آن به غسل امر کرد».

۲. جنابت یک بار حاصل می‌شود و تا زمان غسل یا تیمم به جای آن برای کسی که تیمم به جای آن برای او جایز است، ادامه دارد. بنابراین، کسی که جنب شده، با تکرار مجامعت یا خروج منی، دیگر بار جنب نمی‌شود؛ چراکه تحصیل حاصل معنا ندارد و تبعاً یک بار غسل یا تیمم به جای آن، برای او کافی است.

۳. بقاء بر جنابت تا زمانی که گزاردن نماز واجب نشده، جایز است؛ چراکه غسل جنابت، برای گزاردن نماز واجب شده؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا﴾^۴؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! در حالی که مست هستید به نماز نزدیک نشوید تا بدانید که چه می‌گویید و نیز در حالی که جنب هستید مگر در حال گذر از راهی تا آن گاه که غسل کنید». با این حال، نظر به روایات رسیده، برای جنب مستحب است که پیش از خوردن، آشامیدن و خوابیدن، در دهان خود آب بگرداند و وضو بگیرد.

۴. توقف در مسجد یا جای دیگری که برای نماز گزاردن اختصاص داده شده است، برای جنب

۱. بنگرید به: مسند زید بن علی، ص ۶۵؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۴۶، ج ۶، ص ۱۰۹؛ دعائم الإسلام لابن حیون، ج ۱، ص ۱۱۵؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۸۴؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۱، ص ۱۱۸؛ مستطرفات السرائر لابن إدريس، ج ۳، ص ۵۳ و ۱۹۹.

۲. فضائل الصحابة لأحمد بن حنبل، ج ۱، ص ۱۷۳؛ مسند إسحاق بن راهویه، ج ۳، ص ۹۸۵؛ سنن الترمذي، ج ۱، ص ۱۸۶؛ شرح معاني الآثار للطحاوي، ج ۱، ص ۵۶؛ المعجم الكبير للطبراني، ج ۱۱، ص ۳۰۴.

۳. مصنف عبد الرزاق، ج ۱، ص ۲۴۸؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۱، ص ۸۶؛ مسند الشافعي، ص ۱۵۹؛ مسند أحمد، ج ۳۵، ص ۲۷؛ سنن الدارمي، ج ۱، ص ۵۸۸؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۲۰۰؛ سنن أبي داود، ج ۱، ص ۵۵؛ سنن الترمذي، ج ۱، ص ۱۸۳؛ حدیث السراج، ج ۲، ص ۳۳۶؛ سنن الدارقطني، ج ۱، ص ۲۲۹؛ المنتقى لابن الجارود، ج ۳، ص ۳۳؛ مسند الشافعي، ج ۳، ص ۳۱۵؛ صحيح ابن خزيمة، ج ۱، ص ۱۱۲؛ صحيح ابن حبان، ج ۳، ص ۴۵۴؛ شرح معاني الآثار للطحاوي، ج ۱، ص ۵۷؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱، ص ۲۵۶.

۴. النساء / ۴۳

جایز نیست؛ چراکه سخن خداوند، با توجّه به عبارت **«إِلَّا غَائِرِي سَبِيلٍ»**؛ «مگر در حال گذر از راهی»، ظاهر در تحریم نزدیک شدن به چنین جایی جز در حال عبور است. البته سخن او عامّ است و مطلق مکان نماز را در بر می‌گیرد و از این رو، بر حرمت نماز گزاردن برای جنب دلالت دارد؛ خواه با مفهوم موافق، با توجّه به اینکه وقتی نزدیک شدن جنب به مکان نماز جایز نیست، نماز گزاردن او به طریق اولی جایز نخواهد بود و خواه با ملازمه، با توجّه به اینکه نماز گزاردن، مستلزم نزدیک شدن به مکان نماز است. علاوه بر این، احتیاط واجب اقتضا می‌کند که جنب از ورود به مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله و سلّم حتّی برای عبور بپرهیزد و اگر با احتلام در آن دو جنب شده است، برای خروج از آن دو تیمّم کند؛ چراکه مسجد الحرام قداست خاصّی دارد و خداوند ابراهیم علیه السلام را به تطهیر آن امر کرده و فرموده است: **«وَطَهِّرْ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ»**^۱؛ «و خانه‌ام را برای طواف کنندگان و قیام‌کنندگان و رکوع کنندگان و سجده کنندگان تطهیر کن» و مشرکان را به سبب نجاست‌شان از نزدیک شدن به آن منع کرده و فرموده است: **«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا»**^۲؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! جز این نیست که مشرکان نجس هستند، پس نباید بعد از این سال‌شان به مسجد الحرام نزدیک شوند» و مسجد النبی صلی الله علیه و آله و سلّم نیز مکانی بسیار مقدّس است که روایات متعدّدی در نهی از داخل شدن جنب و حائض به آن -حتّی برای عبور- رسیده^۳، هر چند حمل آن‌ها بر کراهت شدید ممکن است؛ خصوصاً با توجّه به روایات رسیده از صحابه و همسران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم حاکی از اینکه در حال جنابت و حیض از آن عبور می‌کردند^۴.

۵. روایاتی رسیده است حاکی از اینکه جنب می‌تواند چیزی را از مسجد بردارد، ولی نمی‌تواند چیزی را در آن بگذارد^۵ و این از آن جهت قابل توجیه است که قرار دادن چیزی در مسجد توسط جنب، مظنّه‌ی نجس کردن مسجد است؛ با توجّه به اینکه احتمال نجس بودن دست او بسیار است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: إِنَّهُمْ رَوَوْا أَنَّ الْجُنُبَ وَالْحَائِضَ يَأْخُذَانِ الْمَتَاعَ مِنَ الْمَسْجِدِ وَلَا يَصْعَانِهِ فِيهِ، فَقَالَ: صَدَقُوا، قُلْتُ: لِمَ ذَلِكَ؟ فَقَالَ: لِصَيَانَةِ الْمَسْجِدِ مِنَ النَّجَاسَةِ، قُلْتُ: أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَا

۱. الحجّ / ۲۶

۲. التّوبة / ۲۸

۳. بنگرید به: سنن البیهقی، ج ۷، ص ۶۵؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۵۰؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۱، ص ۱۲۵.

۴. بنگرید به: مصنف ابن ابی شیبّه، ج ۱، ص ۱۷۱؛ مسند أحمد، ج ۶، ص ۴۵؛ سنن الدارمی، ج ۱، ص ۲۴۸؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۱۶۸؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۲۰۷؛ سنن أبی داود، ج ۱، ص ۶۵؛ سنن الترمذی، ج ۱، ص ۸۹؛ سنن النسائی، ج ۱، ص ۱۴۶؛ سنن البیهقی، ج ۲، ص ۴۴۳.

۵. بنگرید به: الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۵۱؛ علل الشرائع لابن بابویه، ج ۱، ص ۲۸۸؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۱، ص ۱۲۵؛ تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۲۴۳؛ مصنف ابن ابی شیبّه، ج ۲، ص ۱۳۹؛ سنن الدارمی، ج ۱، ص ۷۴۷؛ شرح السنّة للبغوی، ج ۲، ص ۱۳۴.

عَلَى يَقِينٍ مِنْ طَهَارَةِ أَيْدِيهِمَا؟ فَقَالَ: إِنْ كَانَا عَلَى يَقِينٍ فَإِنَّ مَنْ أَمَرَهُمَا بِذَلِكَ لَمْ يَكُنْ عَلَى يَقِينٍ، فَأَمَرَهُمَا بِذَلِكَ اخْتِيَاظًا لِلنَّاسِ، ثُمَّ قَالَ: لَيْسَ لَهُمَا مِنَ الْمَسْجِدِ نَصِيبٌ إِلَّا الْعُبُورُ، فَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا﴾، قُلْتُ: فَمَا بِهِمَا يَأْخُذَانِ الْمَتَاعَ مِنْهُ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا يَأْخُذَانِ مَا يَخْتَانِجَانِ إِلَيْهِ لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿مَا جَعَلَ عَلَيْكُمُ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾، وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لِرُؤُوسِهِ وَهِيَ حَائِضٌ: <نَاوِلِينِي الْحُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ>؛ «به منصور گفتم: آنان روایت کرده‌اند که جنب و حائض وسیله را از مسجد بر می‌دارند، ولی در آن نمی‌گذارند، پس فرمود: راست گفته‌اند، گفتم: این برای چیست؟ پس فرمود: برای صیانت مسجد از نجاست، گفتم: اگر آن دو یقین داشته باشند که دستانشان پاک است چطور؟ فرمود: اگر آن دو یقین داشته باشند، کسی که آن دورا به این کار امر کرده، یقین نداشته است (که دستان آن دو پاک است)، پس آن دورا به این کار امر کرده است از باب احتیاطی برای مردم، سپس فرمود: آن دورا از مسجد نصیبی نیست مگر عبور؛ چرا که خداوند فرموده است: <مگر برای عبور از راهی تا آن گاه که غسل کنید>، گفتم: در این صورت چرا وسیله را از مسجد بر می‌دارند؟ پس فرمود: تنها چیزی را بر می‌دارند که به آن احتیاج دارند، به دلیل سخن خداوند که فرموده است: <در دین برای شما تنگنایی قرار نداده است> و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به همسرش در حالی که حائض بود فرمود: <سجاده را از مسجد برای من بیاور>».

۶. قرائت قرآن برای جنب جایز است، ولی قرائت آیات سجده برای او کراهت دارد؛ چرا که روایاتی در نهی از آن رسیده است؛ همچنانکه لمس قرآن برای او جایز نیست؛ به دلیل ظاهر سخن خداوند که فرموده است: ﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾؛ «جز پاکیزگان آن را لمس نمی‌کنند».

بایگاه اطلاع رسانی دفتر معصومین و اهل بیت علیهم السلام
مجلس اجماع فقهی و حقوقی امامین

۱. الحج / ۷۸

۲. الواقعة / ۷۹

www.alkhorasani.com

بایگاه اطلاع رسانی دفتر معصومین و اهل بیت علیهم السلام حفظ الله تعالى

صفحه توییتر بایگاه

صفحه اینستاگرام بایگاه

صفحه تلگرام بایگاه

صفحه فیس‌بوک بایگاه

کانال یوتیوب بایگاه

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.